Hawdd ei Ddeall

Hydref 2024

Adnabod fi, Adnabod chi

Beth rydyn ni wedi ei ddysgu o'n digwyddiadau yng Nghaerdydd, Caerfyrddin a Llandudno ym mis Mehefin 2024

Mae'r ddogfen yma wedi cael ei hysgrifennu gan **Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change**. Mae'r ddogfen yma yn fersiwn hawdd ei ddeall o **'Dylanwadu a Hysbysu Adnabod fi, Adnabod chi Engage: Digwyddiadau gwrando a dysgu'**.

Influencing and Informing Engage To Change | Learning Disability Wales / Anabledd Dysgu Cymru | NCMH National Centre for Mental Health | Cardiff University / Prifysgol Caerdydd

Sut i ddefnyddio'r ddogfen yma

Dyma ddogfen hawdd ei deall. Ond efallai y byddwch chi angen help i'w darllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod i'ch helpu.

Mae'r geiriau mewn **ysgrifen glas trwm** yn gallu bod yn anodd eu deall. Mae beth mae'r holl eiriau mewn glas yn ei feddwl ar **dudalen 29**.

Lle mae'r ddogfen yn dweud **ni**, mae hyn yn meddwl **Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change**. Am fwy o wybodaeth, cysylltwch â:

Ebost: angela.kenvyn@ldw.org.uk

Mae **Hawdd ei Ddeall Cymru** wedi gwneud y ddogfen yma yn hawdd ei deall gan ddefnyddio **Photosymbols**. I ddweud wrthyn ni beth rydych chi'n feddwl am y fersiwn hawdd ei ddeall yma, cliciwch yma.

Rhif trwydded Photosymbols 403527247.

Cynnwys

Am Engage to Change 4

Digwyddiadau Adnabod fi, Adnabod chi 6

Beth roedd pobl wedi ei ddweud 9

Pobl sydd â phrofiad byw o anableddau dysgu neu awtistiaeth 12

Rhieni a gofalwyr 17

Cyflogwyr, comisiynwyr a darparwyr gwasanaethau 20

Beth sydd ei angen 25

Beth ddylai Senedd Cymru fod yn ei wneud? 27

Geiriau anodd 29

Am Engage to Change

Roedd **Engage to Change** yn brosiect oedd yn rhedeg am 7 mlynedd yng Nghymru.

Roedd yn rhoi cymorth cyflogaeth i bobl ag anabledd dysgu ac **awtistiaeth**.

Mae **awtistiaeth** yn gyflwr mae rhywun yn cael ei eni ag ef. Mae pawb yn wahanol, ond efallai bydd pobl yn:

- ei chael hi'n anodd siarad â phobl eraill a bod gyda nhw
- gwneud neu feddwl yr un pethau drosodd a throsodd
- teimlo'n anghyfforddus gyda goleuadau llachar neu synau uchel
- poeni am ddigwyddiadau neu leoliadau newydd
- angen mwy o amser i ddeall pethau.

Fe wnaeth y prosiect roi cefnogaeth cyflogaeth i dros 1000 o bobl ifanc.

Cafodd dros 4 o bob 10 o bobl swydd gyflogedig. Mae hyn yn llawer uwch na nifer y bobl ag anabledd dysgu a fyddai fel arfer yn cael swydd.

Mae **Anabledd Dysgu Cymru** yn gweithio gyda'r **Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Iechyd Meddwl** i ddysgu mwy am beth sydd wedi cael ei gyflawni.

Enw'r prosiect yma ydy **Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change**.

Mae hyn hefyd yn meddwl gweithio gyda phobl a sefydliadau eraill. Er enghraifft, Llywodraeth Cymru, cynghorau lleol, byrddau iechyd, ysgolion, colegau, pobl ag anableddau dysgu, **awtistiaeth** a'u teuluoedd.

Digwyddiadau Adnabod fi, Adnabod chi

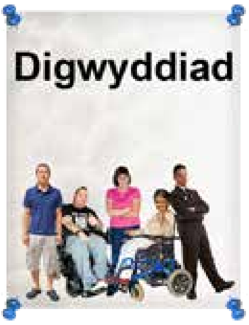

Fe wnaethon ni gynnal 3 digwyddiad i siarad am gyflogaeth a phrofiadau pobl.

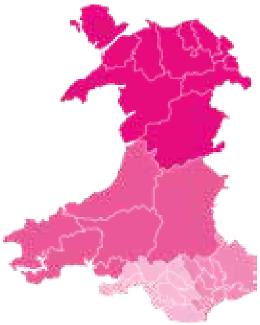

Roedden nhw yng Nghaerdydd, Caerfyrddin a Llandudno.

Roedd pob un o'r digwyddiadau'n cynnwys sgyrsiau gan:

- rheolwr prosiect Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change
- person ifanc oedd wedi cael cefnogaeth gan Engage to Change i gael swydd

- rhiant a
- cyflogwr.

Fe wnaeth rheolwr y prosiect siarad am:

- Y gwaith mae Engage to Change wedi ei wneud ers i'r prosiect orffen.

- Yr angen am gymorth gan hyfforddwyr swyddi ym mhob rhaglen gyflogaeth.

- Cydnabod hyfforddiant swyddi fel swydd mae'n rhaid i bobl fod yn gymwys i'w gwneud.

Fe wnaeth rhieni a phobl ifanc siarad am:

- Eu profiadau a'r gefnogaeth roedden nhw wedi ei gael.

- Y gwahaniaeth cadarnhaol mae cael swydd yn ei wneud.

Fe wnaeth y cyflogwyr siarad am:

- Cefnogi pobl i ddod o hyd i'w sgiliau.

- Y gwahaniaeth mae cyflogi rhywun ag anabledd dysgu yn ei wneud i'r gweithle.

Yn y prynhawn, roedd yna sesiynau grŵp. Yma roedd cwestiynau yn cael eu gofyn i bobl ac oredden nhw'n dweud beth roedden nhw'n feddwl.

Fe fydd yr adroddiad yma nawr yn siarad am beth roedd y grwpiau wedi ei ddweud yn y 3 digwyddiad.

Beth roedd pobl wedi ei ddweud

Roedd rhai pethau cyffredin yn codi ar draws y grwpiau. Y prif bethau oedd:

Pwysigrwydd gweithio

Roedd pob grŵp o bobl yn credu bod cyflogaeth yn bwysig.

Roedden nhw'n dweud ei fod yn gwneud gwahaniaeth i fywydau, annibyniaeth a dewisiadau pobl.

Roedd pobl yn dweud eu bod yn teimlo mwy o gysylltiad â'r gymdeithas.

Roedd cyflogwyr yn dweud ei fod wedi eu helpu nhw. Ac wedi eu helpu nhw i weld pam ei bod yn dda cyflogi pobl ag anableddau dysgu ac **awtistiaeth**.

Cyfathrebu a hygyrchedd

Roedd pob grŵp yn meddwl ei bod yn anodd cael gwybod am gyflogaeth a chefnogaeth.

Roedden nhw'n dweud y dylai fod mwy o wybodaeth a chyngor yn yr ysgol a'r coleg.

Rhaid i wybodaeth ysgrifenedig fod yn fwy hygyrch hefyd.

Mae **hygyrch** yn meddwl ei fod wedi'i ysgrifennu mewn ffordd mae'r rhan fwyaf o bobl yn gallu ei ddeall. Er enghraifft, yn hawdd ei ddeall.

Hefyd, rhaid i wybodaeth am gynlluniau cyflogaeth gyrraedd pobl a rhieni.

Cefnogaeth

Mae rhywfaint o waith da yn digwydd ar draws Cymru ond nid ym mhob man yng Nghymru.

Doedd dim llawer o bobl yn gwybod am y cynlluniau oedd ar gael iddyn nhw.

Roedd pobl yn teimlo bod dim digon o cefnogaeth uniongyrchol ar gael. Er enghraifft, hyfforddiant swydd.

Cyllid

Fe ddylai fod yn haws cael gafael ar gyllid ar gyfer cefnogi cyflogaeth. Hefyd, cyllid tymor hir.

Fe fyddwn ni nawr yn siarad mwy am brif farn pob grŵp, ar draws y 3 digwyddiad.

Pobl sydd â phrofiad byw o anableddau dysgu neu awtistiaeth

Rhai pethau ddywedodd pobl oedd:

- Roedd yn anodd dod o hyd i'r gefnogaeth gywir i ddod o hyd i'r camau nesaf mewn hyfforddiant a gwaith.

- Doedd ganddyn nhw ddim cyngor gyrfa yn yr ysgol.
- Doedd dim digon o gyngor gyrfaoedd.

- Dim gwaith cyflogedig.
- Doedd dim cefnogaeth tan Engage to Change.

- Roedd hyfforddiant swydd yn helpu.

- Fe fyddai angen cefnogaeth arnyn nhw eto gan Engage to Change.

- Mae methu â gyrru a materion trafnidiaeth yn anodd.

- Heb glywed am bethau fel cyllid '**Mynediad i Waith**'.

- Doedd neb wedi gofyn iddyn nhw pa swydd roedden nhw ei eisiau pan oedden nhw'n gadael y coleg.

- Roedd pryderon am weithio a'r effeithiau ar fudd-daliadau.

- Roedd pobl yn siarad am bwysigrwydd gwaith ar gyfer annibyniaeth a phethau eraill.

- Doedd rhai pobl ddim wedi clywed am bethau fel Gwarant Person Ifanc na Thwf Swyddi +.

Wrth ofyn beth mae cael swydd yn ei feddwl fe ddywedodd pobl:

- Mae'n meddwl popeth i gael swydd ac ennill arian.

- Mae'n eu gwneud nhw'n hapusach.
- Mae'n rhoi annibyniaeth i bobl.

- Yn hapus am y cyfle i fod yn rhan o'r gymdeithas.

Wrth ofyn beth fyddai'n helpu, fe ddywedodd pobl:

- Cefnogaeth i ddysgu am waith.

- Mae cefnogaeth a rhannu tasgau yn rhannau bach yn helpu.

- Mae angen i gyflogwyr ddod i adnabod y person.

- Mwy o gefnogaeth o'r ysgol i'r gwaith.

- Angen gwybod mwy am gyfleoedd.

- Cefnogaeth gan gyflogwyr gydag anghenion pobl. Mae hyn yn cael ei alw yn **addasiadau rhesymol.**

- Gwell gwybodaeth am opsiynau a sut i gael gafael ar gymorth.

- Mae angen help gyda gwneud cais am swyddi a lle i edrych.

- Cefnogaeth un i un yn y gwaith a gyda theithio.

- Mae cael adborth ar waith yn bwysig.

Rhieni a gofalwyr

Rhai pethau roedd pobl wedi ei ddweud oedd:

- Doedd dim digon o gefnogaeth gan Gyrfa Cymru.

- Dim llawer o opsiynau.

- Dim gwybodaeth am gefnogaeth i gael swydd.

- Mae'n rhaid i rieni ymladd am gefnogaeth a dydyn nhw ddim yn cael gwybod am y lle iawn i fynd.

- Dydy pobl ifanc ddim yn cael dweud beth maen nhw'n feddwl am waith.

- Mae'n fwy anodd os ydych chi'n byw mewn ardal wledig neu os nad oes gennych chi y rhyngrwyd.

- Does dim newidiadau yn cael eu gwneud i'r gweithle i gefnogi anghenion pobl. Mae hyn yn cael ei alw yn **addasiadau rhesymol**.

- Mae gweithwyr ag anableddau yn weithwyr da.
- Roedd Engage to Change yn rhoi cefnogaeth.
- Roedd y Gymdeithas Genedlaethol Awtistiaeth yn ffordd dda o gyfarfod â rhieni eraill.

- Does dim cefnogaeth pan fydd rhaglen yn dod i ben os nad oes gan y person ifanc swydd.
- Mae cefnogaeth yn gallu bod yn wahanol fathau.

- Yn aml, mae angen i rieni wthio am gefnogaeth.
- Yn aml, mae'n cael ei feddwl nad ydy pobl yn gallu gweithio felly dydyn nhw ddim yn cael cyfle.

- Mae angen i rieni a gofalwyr wybod pa gefnogaeth sydd ar gael.
- Mae hyfforddiant swydd yn ddefnyddiol.

Beth fyddai'n helpu:

- Mwy o wybodaeth ac mewn ffordd y mae pobl yn gallu ei ddeall. Hefyd, mewn 1 lle.

- Cefnogaeth ar gyfer teithio.

- Cefnogaeth i waith cyflogedig.

- Mwy o gefnogaeth gan gyflogwyr.

- Cefnogaeth barhaus i hyfforddwyr swyddi.

Cyflogwyr, comisiynwyr a darparwyr gwasanaethau

Roedd hyn yn cynnwys staff o Lywodraeth Cymru, cynghorau lleol, byrddau iechyd, sefydliadau sy'n cefnogi pobl, ysgolion, colegau a phrifysgol.

Rhai pethau roedd pobl wedi ei ddweud oedd:

- Mae llawer o gefnogaeth yn cael ei ddarparu fel rhan o'r Warant i Bobl Ifanc.

- Mae gwaith wedi'i wneud gydag Engage to Change.

- Mae cefnogaeth a chyllid drwy addysg bellach, Twf Swyddi Cymru a Cymunedau am Waith +.

- Mae Cymru'n Gweithio yn gallu cynnig cyngor a dod o hyd i gymorth, ond fe ddylai fod yn well.

- Yn aml, mae'r cyllid ar gyfer prosiectau yn rhai tymor byr.
- Mae talentau pobl ifanc yn cael eu gwastraffu.

- Dydy llawer o raglenni cyflogaeth ddim yn gwybod sut i gefnogi pobl ag anableddau.

- Fe wnaeth pobl siarad am sefydliadau sy'n darparu cyflogaeth â chymorth ar draws Cymru.
- Llywodraeth Cymru yn cyflogi Hyrwyddwyr Cyflogaeth. Maen nhw yn ymweld â chyflogwyr ac yn eu helpu i feddwl yn wahanol am gyflogi pobl anabl.

- Mae hyrwyddwyr cyflogaeth yn helpu cyflogwyr i ddeall y newidiadau maen nhw'n gallu eu gwneud yn y gweithle.

- Mae pob hyrwyddwr cyflogaeth yn anabl. Ond does neb gydag anabledd dysgu nawr.

- Weithiau, mae rhieni yn gallu bod yn amddiffynol iawn.

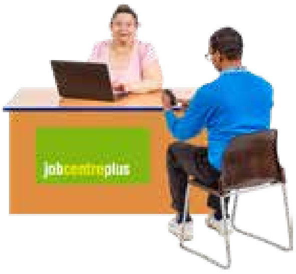

- Roedd pobl yn dweud nad ydy'r ganolfan waith yn gweithio. Dydy pobl ddim yn cael digon o gefnogaeth.

- Mae hyrwyddwyr archwiliadau iechyd yn cael eu rhedeg gan bobl ag anableddau dysgu. Mae'n helpu i ddatblygu sgiliau.

Beth arall ydych chi'n gallu bod yn ei wneud a beth fyddai'n helpu:

- Fe ddylai pob cyngor gyflogi rhywun sy'n gweithio rhwng pobl ifanc a chyflogwyr.

- Mae angen mwy o waith gydag ysgolion a gwella cyngor gyrfa.

- Mae angen i bobl wybod am **fynediad i waith**. Mae hwn yn gynllun gan yr **Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)**. Mae'n darparu arian i helpu pobl anabl gael gwaith â thâl.

- Mae angen mwy o wybodaeth.
- Mae’n rhaid i wybodaeth fod yn hawdd ei ddeall ac yn hygyrch.

- Darganfod ydy cyflogwyr yn gwybod am raglenni cyflogaeth.

- Gweithio gyda chyflogwyr i ddelio ag anawsterau teithio.

- Mae’n bwysig gofyn i bobl beth maen nhw eisiau.
- Dechrau siarad am gyflogaeth gyda phobl pan mae nhw’n fwy ifanc.

- Mae angen i bobl wybod eu bod nhw yn gallu cael cyfleoedd ac y dylen nhw gael cyfleoedd.

- Mae angen hyfforddiant teithio.

- Cynnwys pobl ifanc o oedran iau.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

- Fe ddylai Llywodraeth Cymru wneud rhestr o’r gefnogaeth sydd ar gael.

- Newid sut i recriwtio pobl. Er enghraifft, gwneud cais am swydd drwy fideo.

Beth sydd ei angen

Fe wnaethon ni ofyn i bob grŵp beth oedd ei angen. Roedd llawer o o bethau wedi cael eu rhannu. Dyma rai ohonyn nhw:

- Mae angen cyllid tymor hir.

- Os ydy rhaglen yn gweithio, mae angen ei defnyddio.
- Mae angen i gyflogwyr ddysgu am anableddau cudd. Mae hyn yn meddwl nad ydy pob anabledd yn gallu cael ei weld.

- Modelau rôl gydag anableddau dysgu ar draws pob maes yn siarad am gyflogaeth â chymorth.

- Mae angen gwaith am gyflogaeth a phrofiad gwaith mewn ysgolion.

- Mae help hyfforddwyr swyddi yn gallu helpu gyda phopeth sy’n gysylltiedig â gwaith.

- Fe ddylai fod gwell gwaith gyda chyflogwyr.

- Helpu cyflogwyr i ddeall manteision cyflogi pobl anabl.

- Mae angen rhannu gwybodaeth well am lwybrau at gyflogaeth a chymorth.

- Fe ddylai cyflogwyr mawr, cynghorau lleol a byrddau iechyd gyflogi pobl ag anableddau dysgu ac/ neu **awtistiaeth**.

Beth ddylai Senedd Cymru fod yn ei wneud?

- Mae angen iddyn nhw wybod beth sydd ei angen, beth sydd ar gael a beth sydd ddim ar gael.

- Ddylai neb gael eu gadael ar ôl.

- Fe ddylid rhoi cymorth i bob person anabl sydd angen help i gael swydd.

- Fe ddylai'r math o gefnogaeth fod beth mae pob unigolyn angen i'w helpu.

- Cadw prosiectau fel Engage to Change i fynd.

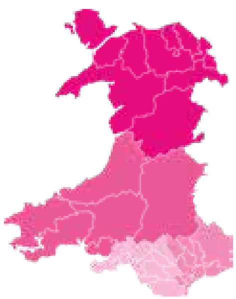

- Gwneud yn siŵr bod cyflogaeth â chymorth yn cael ei drin yr un fath ar draws Cymru.

- Fe ddylai fod mwy o gyllid ar gyfer hyfforddiant swyddi.

- Fe ddylai'r cyllid ar gyfer hyfforddiant swyddi fod yno bob amser.

- Gwell gwybodaeth i bawb.
- Rhaid i’r wybodaeth fod yn hawdd ei ddeall ac yn **hygyrch**.

- Gwrando ar bobl ifanc ag anableddau dysgu yn well.
- Cyflogi Hyrwyddwr Pobl Anabl sydd ag anableddau dysgu.

- Sefydlu cynllun i fusnesau ddarparu profiad gwaith i bobl ifanc.

- Sefydlu cynllun gwobrwyo ar gyfer ysgolion, colegau a chyflogwyr sy’n helpu pobl ag anableddau dysgu ac / neu **awtistiaeth** i gael swyddi â thâl.

Geiriau anodd

Hygyrch

Mae hygyrch yn meddwl bod rhywbeth wedi'i ysgrifennu mewn ffordd mae'r rhan fwyaf o bobl yn gallu ei ddeall. Er enghraifft, yn hawdd ei ddeall.

Awtistiaeth

Mae awtistiaeth yn gyflwr mae rhywun yn cael ei eni ag ef. Mae pawb yn wahanol, ond efallai y bydd pobl:

- yn eichael hi'n anodd siarad â phobl eraill a bod gyda nhw
- gwneud neu feddwl yr un pethau drosodd a throsodd
- teimlo'n anghyfforddus gyda goleuadau llachar neu synau uchel
- poeni am ddigwyddiadau neu leoliadau newydd
- angen mwy o amser i ddeall pethau.